

LEDARE

Ledare: Ockelbo i Sverige

PUBLICERAD 2010-07-01

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Skaffa nyhetsbrev

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Olle Westlings tal på sin sons bröllop var just som ett sådant. Det kungliga sammanhanget ändrade inte mycket. Tonen var respektfull men inte devot, orden till sonhustrun personligt välkomnande – med ett naturligt ”du” – och inte lyfta till någon mystik ovanför det mänskliga.

Irene Wennemo, avgående chef för LO:s arbetslivsenhet, tar det här som utgångspunkt för intressanta reflexioner om den svenska medelklassens värdeutveckling under socialdemokratins era (Newsmill 23/6).

Med partiet utbytt mot ”Folkrörelse-Sverige” är jag böjd att hålla med. Folkrörelsernas Sverige är långt äldre än socialdemokratins maktperiod från 1932. För det folkrörelsefolk som tog ansvaret i egna händer, och därvid omvandlade landet, fanns föga av vurmande för överheten.

För dem som fann sin politiska hemvist hos frisinet kom borggårdskrisen 1914 att för alltid vaccinera mot rojalism. ”Herremakt” under kungen stod mot demokrati, med Karl Staaff. Ännu i sen tid har detta varit ett levande minne.

Inom parentes: Det är intressant att notera de låga förväntningarna på tal i ett sammanhang som detta. På den kungliga sidan speglar det nog vad redan Vilhelm Moberg noterade, hur ”kungsord” omges av sådan mystik att redan ytterst litet av substans anses tillräckligt.

Men ”en vanlig familj ur folkdjupen”? Hur kan den föra sig i de kungliga salongerna?

För sentida generationer, med förtunnad erfarenhet av svensk historia, kan jag berätta att ”vanligt folk” ute i bygderna – som Ockelbo – brukade bära frack och lång klänning vid bröllop, ständigt tränades i att hålla tal samt inom ramen för nykterhetsloger och folkdanslag lärde sig åtminstone vals, foxtrot, schottis, hambo och polka vid unga år. Detta utöver god skrivförmåga i den gamla folkskolan samt kvällskurser i sådant som bokföreläsning, konsthistoria och kommunallagarna.

Förändringar har skett hos den professionella medelklassen, men den rör sig på andra plan än förhållandet till kungamakt och överhet. Å ena sidan finns en god förändring – konstlade gränser

som de mellan "arbetare" och "tjänstemän" har rivits ner. Här finns en klar socialdemokratisk inverkan. Å andra sidan finns en negativ förändring – status och självrespekt hos viktiga professionella kårer har fallit kraftigt. Lärarna, ingenjörerna, sjuksköterskorna är några. Den medvetna strävan att göra alla till "löntagare", med kraftigt sänkta relativlöner för de välutbildade, har spelat in. Även för detta har socialdemokratin ett medansvar.

Det är dock svårt att förstå varför "arbetarepartiet" så plötsligt och så katastrofalt övergav sin syn på skolan, i stort sett med Tage Erlanders avgång som statsminister. När alla, även barn från familjer med små medel, gavs lika tillgång till god utbildning borde man rimligen ha varit extra angelägna om att skolan skulle vara bra. Meritokrati är de underprivilegierades bästa vän. Varje individ får lika chans att bevisa sig.

Vurmandet för flumskolan kan inte skyllas på LO. Tvärtom, LO har varit en avvikande röst inom socialdemokratin i skolfrågan. Naturligt så; arbetarnas barn behövde i synnerlig grad en skola med höga förväntningar på alla.

Gudmund Larsson var LO:s ledande röst i skoldebatten. Han summerade sin syn i boken "Resa i första klass – skolan ur ett arbetarrörelseperspektiv", utgiven av LO år 2001.

Lärarnas professionalitet måste mötas med större uppskattning och respekt, hävdade Larsson. "Det är inte reaktionärt att kräva ordning, reda, disciplin och respekt för vuxna i skolan av eleverna i skolan." "Alltför mycket tid går åt att över huvud taget få ordning i klassen, få eleverna att komma i tid, att sätta sig på plats." För att komma till rätta med detta är det "...helt enkelt nödvändigt att gå direkt på yttringarna, att återskapa normer, respekt för normer och sanktioner mot dem som inte följer normerna."

I betygsfrågan kritiserade Gudmund Larsson att de infördes så sent i grundskolan. Larsson befarade att en betygsfri skola kan vara "...till nackdel just för arbetarbarnen och arbetarhushållen... I en skola där det lönar sig att prestera och få bevis i svart på vitt på prestationen kan även arbetarbarnen liksom de försagda eller blyga hävda sig." "Kanske är – måste vi fråga oss – den nästan betygsfria och nästan läxfria skolan ett arbetarrörelsens självbedrägeri?"

Detta kunde sägas från LO för tio år sedan, medan partiet fortsatte sin utförsvandring i skolpolitiken. Någon borde göra en djupstudie av vad som hände med socialdemokratin i skolfrågan.

Flumskolan har aldrig haft stöd i "arbetarklassen", ej heller hos den professionella medelklassen. Sökljuset får nog, anar jag, riktas mot verklighetsfrämmande akademiska utopister.

Men hur kunde de erövra ett normalt så trögrörligt parti?

Kanske Irene Wennemo har några iakttagelser om detta – hur det kom sig att en person som Gudmund Larsson blev utstött från, i stället för präglade för, socialdemokratisk skolpolitik?

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt